

ALGEMENE VERGADERING/INITIATIEFVOORSTEL

ONDERWERP
Rekenkamer 2025

PROGRAMMA
bestuur en omgeving

PORTEFEUILLEHOUDER
H.C. Klavers

De Algemene Vergadering besluit

1. de verordening Rekenkamer Waterschap Zuiderzeeland 2024 vast te stellen;
2. in te stemmen met de Samenwerkingsovereenkomst rekenkamer waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland;
3. de profielen voor de voorzitter en de leden van de rekenkamer vast te stellen;
4. de algemene besturen van de waterschappen Fryslân, Noorderzijlvest en Vallei en Veluwe te informeren door het verzenden van een afschrift van dit voorstel;
5. in te stemmen met de bijbehorende begrotingswijziging van € 40.000 voor 2024 en structurele verhoging van € 37.500 euro vanaf 2025.

Korte samenvatting

In opdracht van de Algemene Vergadering heeft een werkgroep het verzoek tot samenwerking van een aantal waterschappen voor de instelling en organisatie van een rekenkamerfunctie onderzocht. De werkgroep heeft daarvoor verschillende samenwerkingsvormen in beeld gebracht en daarover advies ingewonnen. Gelet op de ontwikkeling en evaluatie van de rekenkamerfunctie in de achterliggende jaren, is er op het punt van functioneren van de rekenkamer op dit moment geen aanleiding om daarvoor één gezamenlijke rekenkamer te vormen; dit kan een optie in de toekomst zijn. Een samenwerking met het waterschap Vallei & Veluwe wordt als waardevol beschouwd. De gewenste nabijheid van de Rekenkamer tot de Algemene Vergadering kan worden geborgd met het instellen van een contactgroep.

Relevante kaders

Waterschapswet

Reglement voor Waterschap Zuiderzeeland

Wet versterking decentrale rekenkamers

Verordening voor de Rekenkamercommissie Waterschap Zuiderzeeland 2018

Reglement van Orde voor de vergaderingen van de Algemene Vergadering 2016 (Initiatiefvoorstel art. 35)

Evaluatie Rekenkamercommissie 2018

Lelystad, 20 maart 2024

De werkgroep,

R. Rijs/voorzitter

J. Bokma/lid

J. Bertelkamp/lid

W. van der Kooij/lid

J. Ottens/lid

Aanleiding

De Wet versterking decentrale rekenkamers bevat voor de waterschappen o.a. de wettelijke verplichting tot het instellen van een volledig externe rekenkamer. De wet treedt voor waterschappen in werking op 1 januari 2024. Voor waterschappen die al een rekenkamerfunctie hebben ingericht, geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2025.

In verband met verzoeken van andere waterschappen (waterschap Fryslân, Noorderzijlvest en Vallei en Veluwe) voor samenwerking heeft de Algemene Vergadering in de vergadering van 11 juli jl. een werkgroep ingesteld voor het verkennen van samenwerking.

Gevolgd proces

De werkgroep is in totaal zes keer (6) bijeengekomen en heeft het vraagstuk afgepeld. In eerste instantie heeft de werkgroep in kaart gebracht op welke wijze de waarde van interne leden meegenomen kan worden naar een nieuwe situatie. Daarna zijn verschillende randvoorwaarden, voor-/nadelen geformuleerd die de werkgroep van belang acht voor samenwerking. Op basis daarvan is in beeld gebracht welke samenwerkingsopties daarin passen. Bij dit proces is extern gesproken met de directeur van de Nederlandse Vereniging Van Rekenkamers en is met de huidige Rekenkamercommissie een klankbordgesprek over de bevindingen gevoerd. Medio december 2023 is een verkennend gesprek gevoerd met de bestuurlijke werkgroep van het waterschap Vallei en Veluwe.

In de tussentijd bent u via de fractie-overleggen informeel op de hoogte gehouden van de bevindingen en de stappen van de werkgroep. Op 13 februari jl. bent u geïnformeerd tijdens een beeldvormende vergadering.

Beoogd effect

Een besluit nemen over het in samenwerking met waterschap Vallei en Veluwe organiseren van een onafhankelijke rekenkamer volgens de Wet versterking decentrale rekenkamers.

Onderbouwing beslispunten

1.1 Aanpassen verordening in lijn met de wet

Uiterlijk 1 januari 2025 dient onze rekenkamerfunctie in lijn te zijn met de wettelijke bepalingen. De concept verordening bevat de minimale vereisten en is gebaseerd op het model Unie van Waterschappen/Vereniging van Nederlandse Gemeenten/Nederlandse Vereniging van Rekenkamers.

1.2 Relatie rekenkamer en Algemene Vergadering via contactgroep

Volgens de wetgeving wordt de rekenkamer geheel onafhankelijk en kan die alleen uit externe leden bestaan. De binding met de Algemene Vergadering wordt beperkter; deze kan vorm krijgen door het instellen van een contactgroep. Om de relatie tussen rekenkamer en de Algemene Vergadering te borgen stellen wij dan ook voor een contactgroep in te stellen. In evenwicht met de omvang van de externe leden van de rekenkamer is het voorstel de contactgroep uit drie leden te laten bestaan. De leden worden voorgedragen uit de fracties en benoemd door de Algemene Vergadering. Het ligt voor de hand de huidige twee interne leden van de Rekenkamercommissie voor te dragen.

1.3 De Rekenkamercommissie eindigt op 31 december 2024

Om de huidige rekenkamercommissie in staat te stellen de lopende onderzoeken in 2024 af te ronden dan wel over te dragen, is in de verordening een overgangsbepaling opgenomen.

2.1 Samenwerkingsopties (met behoud van het goede)

Waterschap Zuiderzeeland kent al vanaf 2009 een rekenkamercommissie. Deze is in de loop der jaren geëvolueerd naar de huidige constructie. Na evaluaties is het huidige beeld dat deze op een passende wijze tegemoet komt aan de wensen van de Algemene Vergadering op het vlak van het lerend vermogen.

De werkgroep heeft verschillende samenwerkingsopties de revue laten passeren. Uit de verkenning blijkt overigens dat voor samenwerking geen formele constructie nodig is; dat is ook ervaren bij het rekenkameronderzoek (2023) *Samenwerking in Flevoland onder de nieuwe Omgevingswet*.

Aan het behouden van de kennis, ervaring en directe betrokkenheid bij onderzoeken van de externe leden en de voorzitter is door de werkgroep belang gehecht bij de verkenning. Bij een groter samenwerkingsverband heeft de voorzitter een grotere "overhead" belasting en wordt de directe betrokkenheid van de onderzoeksleiders bij alle onderzoeken minder.

Bij samenwerking met organisaties die vanaf 2025 starten met een rekenkamer is het risico aanwezig dat wij inboeten op onze kwaliteit. Ook - zo is de ervaring met het aangehaalde onderzoek over de Omgevingswet - zijn de bestuurlijke besluitvormingsprocessen niet overal hetzelfde; dit leidt tot langere termijnen in zowel het ambtelijke en bestuurlijke wederhoor alvorens een onderzoek aan de Algemene Vergadering wordt aangeboden. Deze doorlooptijden nemen toe naarmate het aantal deelnemers in een samenwerking toeneemt.

2.2 Verkende samenwerkingsopties

Een (formele) grootschalige samenwerking met bijvoorbeeld inliggende gemeenten en de Randstedelijke Rekenkamer zou een novum inhouden.

Een formele samenwerking tussen vier waterschappen is op dit moment geen optie. Een formele samenwerking tussen twee waterschappen is een mogelijke optie. Ook in deze variant neemt de organisatorische afstand toe, maar is deze ten opzichte van de voorgaande varianten het minst. Een samenwerking met het Waterschap Vallei en Veluwe ligt meer voor de hand dan met het Wetterskip Fryslân of Noorderzijlvest. Met het eerste is er meer relatie in de waterstaatkundige c.q. de regionale binding en de verbondenheid in het stroomgebied Rijn-Oost.

Ad hoc samenwerking is altijd mogelijk.

2.3 Samenwerkingsovereenkomst met Waterschap Vallei en Veluwe

In het verkenningsgesprek met de bestuurlijke werkgroep uit het Algemeen Bestuur van waterschap Vallei en Veluwe bleek dat er eenzelfde beeld is bij de functie van een rekenkamer: bijdragen aan het lerend vermogen van het Algemeen Bestuur.

De samenwerking met dit waterschap krijgt ingaande 1 juli 2024 vorm in een samenwerkingsovereenkomst. Beide waterschappen stellen elk een eigen rekenkamer in en maken gebruik van dezelfde (vier) externe leden plus de voorzitter. Deze constructie staat bekend als een personele unie.

Met Waterschap Vallei en Veluwe worden aanvullend twee externe leden geworven. Dit waterschap regelt ook de uitvoering van de overeenkomst. De kosten van de rekenkamer, de onafhankelijke secretaris en de kosten van de onderzoeken worden gelijkelijk verdeeld. Daarmee voldoet de overeenkomst aan fiscale vereisten en is er geen BTW verschuldigd.

3.1 Profielen leden en voorzitter rekenkamer

Aangezien de rekenkamer uit 5 externe leden (inclusief voorzitter) gaat bestaan, zijn er voor de leden en de voorzitter profielen opgesteld. Samen met Waterschap Vallei en Veluwe worden twee externe leden geworven; de Rekenkamercommissie wordt betrokken en neemt met een vertegenwoordiging deel aan het wervingsproces.

4.1 Informeren andere algemene besturen

De waterschappen Wetterskip Fryslân, Noorderzijlvest en Vallei en Veluwe hebben samenwerking gezocht. Uit een oogpunt van de bestuurlijke relatie worden de algemene besturen van de waterschappen Fryslân, Noorderzijlvest en Vallei en Veluwe over onze overwegingen geïnformeerd door het toezenden van een afschrift van dit besluit.

Alternatief

Een alternatief is om eigenstandig een rekenkamer in te stellen. Ook in dat geval blijft het organiseren van de onafhankelijke secretaris vereist.

Risico's en kanttekeningen

De voorgenomen samenwerking met het Waterschap Vallei en Veluwe past binnen de samenwerkingsstrategie (vastgesteld in de vergadering van de Algemene Vergadering op 16 februari 2021).

Voor wat betreft de onafhankelijk te borgen ondersteuning (secretaris) blijven wij samenwerking zoeken met de andere waterschappen. Daar ligt een meerwaarde om specifieke (waterschaps)expertise te ontwikkelen en een aantrekkelijke functie aan te bieden.

In de samenwerkingsovereenkomst is een evaluatie voorzien. De eerste keer voor het einde van de huidige bestuursperiode. Deze evaluatie betreft zowel het functioneren van de rekenkamer als de samenwerking.

Financiën en capaciteit

In 2021 heeft de Algemene Vergadering het budget van de rekenkamer gehalveerd en teruggebracht naar € 42.500/jaar. In de daaropvolgende jaren is dit op verzoek van de rekenkamercommissie een aantal keren tussentijds verhoogd. In onderstaand overzicht is het verloop van budget en uitgaven weergegeven. Voor 2025 komt het jaarlijkse budget op € 80.000; dit is inclusief de kosten voor de onafhankelijke secretaris.

Budget Rekenkamercommissie			Begrotingsjaar					Budget 2 rekenkamers
		<2020 *)	2021	2022	2023	2024	> 2025	Bronnen: UVW benchmarkingen en vergelijkingen
Oorspronkelijk budget	€ 85.000	€ 42.500	€ 42.500	€ 42.500	€ 42.500	€ 42.500		
tussentijdse verhoging		€ 24.000	€ 36.300		€ 10.000			
Totaal begroting	€ 85.000	€ 68.521	€ 80.822	€ 42.500	€ 52.500	€ 80.000		
Realisatie:								
Kosten bedrijfsvoering		€ 10.062	€ 9.706	€ 9.361				€ 21.500
Onderzoeken/onderzoeksbudget								€ 120.000
publieksparticipatie		€ 11.798						
beleidsevaluatie en onderzoek		€ 2.949	€ 6.598					
besluiten onzekerheid		€ 15.394						
nieuwe watervragers		€ 12.094	€ 13.207					
Omgevingswet - Randstreek RK			€ 5.000					
Actieplan Bodem & Water			€ 18.120	€ 13.468				
(loon) kosten interne secretaris			PM (kosten in salarisbegroting)					
kosten onafhankelijke secretaris								€ 20.000
TOTAAL realisatie Rekenkamercommissie		€ 52.297	€ 52.630	€ 22.829	PM			
BEGROTING 2 REKENKAMERS (2025)								€ 161.500
								€ 161.500
						Per waterschap:		€ 80.750
					Afgerond:			€ 80.000

TOELICHTING:

*AV 07/07/2020 en

29-9-2020

AV 26/4/2022

AV 6 juli 2021

AV 26 maart 2024

Kosten bedrijfsvoering:

Behandeling VJN 2021-2024: Amendement (stemmen staken)

Voorstel opnieuw in stemming (11 tegen/12 voor): halvering budget ingaande 2021

extra budget ivm:

doorlopende onderzoeken 2021: Besluitvorming in onzekerheid en Nieuwe watervragers

werkplan 2022 : stikstofcrises, een participatie in een onderzoek naar de Omgevingswet en een onderzoek

naar het Actieplan Bodem & Water/ Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer

extra budget ivm:

actualiteit Datacenter Zeewolde/nieuwe watervragers

extra budget ivm Bestuur en Omgeving

Uitgaven zoals lidmaatschap NVVR, presentiegelden, kilometervergoedingen

Een autonome wijziging betreft het vergoedingsstelsel; vanuit vergelijkingen door de Unie van Waterschappen worden de vergoedingen voor de externe leden en de voorzitter bepaald aan de hand van een vast percentage van de vergoeding voor leden van het algemeen bestuur van een waterschap.

Overigens vinden wij het tussentijds verhogen van het jaarlijkse budget tegenstrijdig met het onafhankelijke karakter van een rekenkamer(commissie).

Begrotingswijziging

De samenwerkingsovereenkomst gaat in per 1 juli 2024. De gezamenlijke kosten worden voor 2024 naar rato in rekening gebracht. Op basis van het jaarlijkse budget (€ 80.000) is voor 2024 dan € 40.000 extra nodig voor de rekenkamer. Ten laste van dit bedrag komen de gewijzigde vergoedingen, nieuwe onderzoeksopdrachten en de kosten van de onafhankelijke ondersteuning. Na uw instemming worden de nettolasten van het programma Bestuur & Omgeving in 2024 met dit bedrag verhoogd.

Waterschap Vallei en Veluwe -als uitvoerder van de administratie- brengt bij een positief eindsaldo van het budget dit in mindering op de bijdrage van het opvolgende begrotingsjaar.

Communicatie

De huidige externe leden en voorzitter van de rekenkamercommissie zijn geïnformeerd over de komende wijzigingen. De verordening wordt bekendgemaakt door publicatie in het Waterschapsblad/www.overheid.nl.

Bijlagen

- a. concept verordening Rekenkamer Waterschap Zuiderzeeland 2024;
- b. concept Samenwerkingsovereenkomst rekenkamer waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland;
- c. concept profiel voorzitter van de rekenkamer;
- d. concept profiel lid van de rekenkamer.